

Warszawa, dnia 14 października 2016 r.

Strona | 1

SAiW CP/273/10/2016

**Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Departament Własności Intelektualnej i Mediów
ul. Krakowskie Przedmieście 15/17
00-071 Warszawa**

**Dotyczy: DWIM/971/16, stanowisko SAiW Copyright Polska w konsultacjach
dotyczących propozycji modernizacji prawa autorskiego przedstawionych przez
Komisję Europejską**

Szanowni Państwo,

Stowarzyszenie Autorów i Wydawców Copyright Polska (dalej: „SAiW Copyright Polska” lub „Stowarzyszenie”) w odpowiedzi na zaproszenie do konsultacji społecznych przekazuje swoje uwagi do przedstawionych 14 września br. propozycji Komisji Europejskiej dotyczących modernizacji prawa autorskiego.

Stowarzyszenie zgłasza swoje uwagi ze szczególnym uwzględnieniem konieczności zapewnienia przez prawo unijne należytej ochrony interesów majątkowych twórców i wszystkich wydawców, jak również z uwzględnieniem dbałości o tworzenie rynku opartego o prawa własności intelektualnej. Obie te zasady zapisane są w celach statutowych Stowarzyszenia.

Stowarzyszenie Autorów i Wydawców
COPYRIGHT POLSKA

ul. Sarego 2, 31-047 Kraków
tel. 12 429 39 29
ul. Nowogrodzka 62B/8, 02-002 Warszawa
tel. 22 121 19 16

biuro@copyrightpolska.pl
www.copyrightpolska.pl

SAiW Copyright Polska nie odnosi się szczegółowo do *Projektu rozporządzenia ustanawiającego zasady dotyczące wykonywania praw autorskich i praw pokrewnych mające zastosowanie do niektórych nadawców transmisji i retransmisji programów telewizyjnych i radiowych* – COM (2016) 594 final, a także do części projektu dyrektywy o prawach autorskich na jednolitym rynku cyfrowym (dalej: Projekt dyrektywy JRC) dotyczącej usług VoD.

Strona | 2

I. Uwagi do Komunikatu – *Propagowanie na jednolitym rynku cyfrowym uczciwej, wydajnej i konkurencyjnej gospodarki europejskiej opartej na poszanowaniu praw autorskich*, COM(2016) 592 final (dalej: Komunikat)

Przed wszystkim Stowarzyszenie pragnie zauważyć, że w Komunikacie cele reformy uległy zawężeniu w stosunku do celów wyznaczonych na etapie przyjmowania strategii JRC, kiedy to zakładano uzyskanie bardziej sprawiedliwego i zrównoważonego rynku dla twórców, sektorów kreatywnych i prasy. W Komunikacie nie uwzględniono jednak w należyty sposób interesów wszystkich przemysłów kreatywnych, w tym w szczególności wydawców książek, na rzecz których nie zastrzeżono w przedkładanych projektach praw pokrewnych. Nie uwzględniono również w należyty stopniu interesów uprawnionych z tytułu praw wyłącznych poprzez nieprzewidzenie wynagrodzenia na ich rzecz za nowe lub znacznie rozszerzone obligatoryjne wyjątki od praw wyłącznych. Przewidziano również relatywnie słabe środki dochodzenia przez uprawnionych swoich praw od dostawców usług społeczeństwa informacyjnego, których usługi polegają na przechowywaniu i zapewnianiu publicznego dostępu do dużej liczby utworów. Komunikat nie może w związku z tym zostać uznany za spełniający w pełni założoną rolę – wsparcia dobrze funkcjonującego i uczciwego rynku praw autorskich.

Stowarzyszenie jest zdania, że środki przewidziane w pkt. 3 Komunikatu w celu zaadoptowania istniejących wyjątków od praw wyłącznych do środowiska cyfrowego i zapewnienia ich zastosowania transgranicznie są niewspółmierne do strat, jakie ponieść mogą w związku z taką modernizacją prawa autorskiego posiadacze praw autorskich: twórcy i wydawcy oraz inni

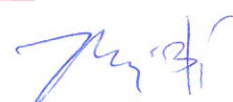

producenci treści. Uwaga ta nie dotyczy implementacji przepisów Traktatu z Marrakeszu o ułatwieniu dostępu do opublikowanych utworów osobom niewidomym, słabowidzącym i osobom z niepełnosprawnościami uniemożliwiającymi zapoznanie się z drukiem (dalej: Traktat z Marrakeszu), a także (z zastrzeżeniami poczynionymi niżej w treści tego stanowiska) umożliwienia na podstawie wyjątku tworzenia przez instytucje kultury kopii jedynie dla celów zachowania ich zbiorów.

Strona | 3

Krytyczne uwagi Stowarzyszenia odnoszą się w szczególności do kształtu wyjątku dotyczącego ilustracji do celów dydaktycznych i nowo wprowadzonego wyjątku eksploracji tekstów i danych przeprowadzanej do celów badań naukowych. Przede wszystkim wprowadzenie wyjątków tak szerokich, jak te zaproponowane przez Komisję, powinno iść w parze przynajmniej w niektórych wypadkach z zastrzeżeniem godziwego wynagrodzenia dla uprawnionych, do czego szczegółowo odnosimy się poniżej wśród uwag do projektu dyrektywy JRC. Ponadto zgłaszamy ponownie, że wyjątek co do zasady nie jest właściwą metodą regulacji dla eksploracji tekstów i danych.

Stowarzyszenie z aprobatą przyjmuje fakt, że Komunikat przewiduje, iż państwa członkowskie Unii mogą wprowadzać regulacje, w których wydawcy (w tym wydawcy książkowi i naukowcy) mają zapewniony udział w mechanizmach kompensacyjnych, np. opłatach reprograficznych (pkt. 4 Komunikatu). W tym samym punkcie Komunikatu brakuje jednak jednoznacznego i wyraźnego odniesienia się do problemu generujących ogromne zyski usług online opartych o zamieszczane przez użytkowników treści chronione prawami autorskimi lub pokrewnymi. W sposób niewystarczający – pomimo proponowanych rozwiązań polegających na obowiązku wdrożenia przez dostawców usług online odpowiedniej technologii wspierającej zawieranie umów z posiadaczami praw – zapewniono w związku z tym wsparcie dla sektora kreatywnego, w tym nie tylko dla twórców i artystów wykonawców, ale także dla producentów treści. Pozostawiono uprawnionych nadal w niewspółmiernie trudnej sytuacji w stosunku do dużych podmiotów będących dostawcami usług zapewniającymi dostęp do treści globalnych lub do treści zamieszczanych przez użytkowników, które to podmioty czepią ze swojej działalności jako pośrednicy ogromne zyski. System prawny powinien zapewniać sprawiedliwy podział tych zysków, biorący pod uwagę to, że treści chronione prawami autorskimi i pokrewnymi są

podstawą nierzadko aktywnie promowanego modelu biznesowego wymienionych usługodawców.

Zdaniem Stowarzyszenia modernizacja prawa autorskiego w Unii powinna zmierzać w kierunku zaprzestania różnicowania pozycji dostawców usług online, którzy płacą uprawnionym za udostępniane treści (udostępniają treści na licencji, co wiąże się z możliwością uzyskiwania dochodów przez ich autorów czy producentów) w stosunku do wielkich platform, które – powołując się na zasady „bezpiecznej przystani” – twierdzą, że nie są zobowiązane do wypłaty uprawnionym uczciwych wynagrodzeń. Skala korzystania przez użytkowników z usług tych ostatnich podmiotów jest przy tym nieporównywalnie większa niż liczba użytkowników serwisów licencyjnych, przez co uprawnieni ponoszą straty. Środki, o których mowa w Komunikacie i w projekcie dyrektywy JRC są w tym zakresie niewystarczające dla zapewnienia właściwej ochrony uprawnionych.

Strona | 4

Ponadto w pkt. 5 Komunikatu, dotyczącym zapewnienia skutecznego i wyważonego systemu egzekwowania prawa, Komisja podkreśla nierówny poziom ochrony praw autorskich i pokrewnych w poszczególnych krajach Unii, a w większości proponowane przez nią w ramach dyskutowanej reformy nowe lub rozszerzone wyjątki od praw wyłącznych powiązane są z efektem transgranicznym, co w konsekwencji powodować będzie brak pewności prawnej dla posiadaczy praw autorskich lub pokrewnych. W związku z tym działania opisane w pkt. 5 Komunikatu Komisji, a dotyczące zapewnienia większej ochrony praw własności intelektualnej, powinny mieć charakter priorytetowy. Stowarzyszenie w pełni popiera poszczególne propozycje wymienione przez Komisję, takie jak wyspecjalizowane sądownictwo i wyspecjalizowani w zakresie własności intelektualnej sędziowie, dążenie do skutecznego ograniczenia dochodów z reklam na stronach www służących do dokonywania naruszeń praw autorskich na masową skalę, zasada *follow the money*, w tym zaangażowanie dostawców usług płatniczych w jej pełne wdrożenie, a w szczególności (zd. ostatecznie pkt. 5 Komunikatu): „wzmocnienie zaangażowania pośredników w ochronę praw własności intelektualnej w sytuacjach, w których są oni świadomi, że ich usługi są używane przez osoby trzecie do naruszania praw własności intelektualnej i nie podejmują działań”. Należy

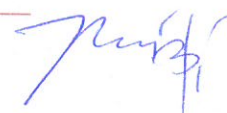
podkreślić, by rozumieć stwierdzenie „są świadomi” szeroko, a nie tylko dosłownie jako zgłoszone poszczególne, pojedyncze naruszenie.

Strona | 5

II. Uwagi do *Projektu dyrektywy o prawach autorskich na jednolitym rynku cyfrowym*, COM (2016) 593 final (dalej: „projekt dyrektywy JRC”)

1. Prawo wydawców do uczestniczenia w rekompensatach – art. 12 projektu dyrektywy JRC

Ze względu na charakter działalności SAIW Copyright Polska odnoszący się do inkasa i repartycji opłat reprograficznych na rzecz wydawców kluczowe znaczenie dla Stowarzyszenia ma proponowana treść art. 12 projektu dyrektywy JRC, dotycząca wyraźnego przesądzenia o tym, iż państwa członkowskie mogą przewidzieć, że jeżeli autor przenosi prawo na wydawcę lub udziela wydawcy licencji, to stanowi to wystarczającą podstawę prawną dla wydawcy do roszczenia o udział w rekompensacie za korzystanie z utworu, które miało miejsce na podstawie wyjątku od prawa podlegającego przeniesieniu lub objętego licencją lub na podstawie ograniczenia tego prawa. Przesądza to jednoznacznie o możliwości dla państw członkowskich zastrzeżenia dla wydawców prawa do uczestniczenia w części rekompensat ustawowych za korzystanie w ramach wyjątków, tak jak ma to miejsce od wielu lat w Polsce w odniesieniu do opłat reprograficznych i od bieżącego roku w stosunku do wynagrodzenia za użyczenie egzemplarzy utworów słownych przez biblioteki publiczne. Wyrażamy aprobatę, że projekt dyrektywy odnosi się do tej istotnej kwestii wprost. Z aprobatą odnosimy się również do brzmienia motywu 36 projektu dyrektywy JRC, w którym podano, że celem regulacji jest również usankcjonowanie systemów przewidujących taki udział wydawców, a będących już faktem w niektórych państwach członkowskich, przy zastrzeżeniu, że obciążenie wynikające z obowiązku uzasadnienia tego żądania przez wydawcę nie powinno wykraczać poza to, co jest wymagane w ramach obowiązującego systemu. Sformułowania te tworzą pewność prawną, jeżeli chodzi o możliwość dalszego uczestniczenia wydawców w systemie rekompensat za korzystanie z utworów w ramach wyjątków.

2. Ukształtowanie prawa pokrewnego dla producentów treści wyrażonych słowem

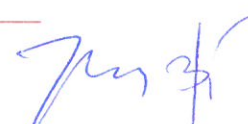
W ocenie Stowarzyszenia zastrzeżenie prawa pokrewnego w art. 11 projektu dyrektywy JRC jedynie na rzecz wydawców prasy oraz w odniesieniu do wymienionych tam treści może nosić znamiona dyskryminacji poprzez różne traktowanie podmiotów podobnych. Należy w związku z tym poszerzyć zakres prawa pokrewnego o wydawców wszystkich publikacji wyrażonych słowem, gdyż obie te branże mają znaczenie dla rozwoju kultury słowa. Strona | 6

Wprowadzenie na rzecz wszystkich wydawców producenckiego prawa pokrewnego zlikwiduje możliwość zróżnicowania podmiotów działających jako przedsiębiorcy na rynku treści wyrażonych słowem i wzmocni wszystkie sektory tego rynku.

Naszym zdaniem należy dążyć do takiego ukształtowania prawa pokrewnego w projekcie dyrektywy JRC, które otworzy drogę do wzmocnienia wzajemnych relacji autorów oraz wydawców i osiągnięcia zarysowanego celu, jakim jest otrzymanie sprawiedliwego wynagrodzenia za pracę przez dziennikarzy, wydawców i autorów, co jako zasadniczy motyw regulacji w podkreślał przewodniczący Juncker swoich wypowiedziach z 14 września br.

Wprowadzenie prawa pokrewnego dla wydawców zarówno książki, jak i prasy, a więc dla wydawców wszelkiego rodzaju treści wyrażonych słowem, nie stanowiłoby w naszej ocenie zagrożenia dla wolności kontraktowej autorów, którzy zawsze mieliby możliwość zdefiniowania zakresu praw przenoszonych czy licencjonowanych na rzecz wydawcy, a na podstawie nowej regulacji z dyrektywy JRC służyłyby im nowe środki w zakresie prawa kontraktów i mechanizmów rozstrzygania sporów. Ponadto szersze podmiotowo prawo pokrewne nie spowodowałoby, że autorzy nie mieliby możliwości odzyskania od wydawcy swoich praw i czynienia z nich użytku lub też powierzenia ich innemu podmiotowi. Wydawcy oferują utwory autorów jak najszerzej i jak najbezpieczniej pod względem prawnoautorskim, w tym także produkcje niskonakładowe, a w związku z tym inwestycje w domy wydawnicze i ochronę praw wydawców, jak i autorów skutkują ostatecznie zawsze większą i bardziej wartościową produkcją książkową.

Uzasadnieniem dla przyznania prawa pokrewnego dla wydawców prasy jest fundamentalna rola, jaką prasa odgrywa w pluralistycznym społeczeństwie i demokratycznej debacie (m.in.

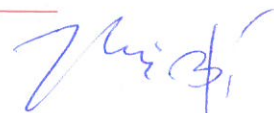

motyw 31 projektu dyrektywy JRC). Rynek książki odgrywa taką samą fundamentalną rolę dla rozwoju społeczeństw Unii, w tym dla promowania treści i języków narodowych, w związku z czym objęcie obu tych rynków prawami pokrewnymi jest potrzebne i konieczne także ze względu na występującą konwergencję technologiczną, a także na podobną lub wspólną eksploatację utworów, a zatem podobne lub tożsame rozwiązania umowne pomiędzy autorami i wydawcami. Powyższe działania wymagają poniesienia znacznych nakładów inwestycyjnych i wzajemnej promocji, a zatem wiele wspólnych cech wskazuje na konieczność proporcjonalnej regulacji, która wzmacnia rolę wydawcy, który częstokroć wydaje jednocześnie publikacje prasowe i książkowe.

Zdaje się to zauważać projektodawca w motywie 36 projektu dyrektywy JRC, w którym stwierdza, że wszyscy wydawcy, w tym wydawcy prasowi, działając w oparciu o przeniesienie praw w drodze umowy lub przepisów ustawowych, dokonują inwestycji w celu umożliwienia eksploatacji utworów znajdujących się w swoich publikacjach. Dziwi zatem regulacja, wskutek której prawa pokrewne miałyby służyć wydawcy tylko wobec części wydawanych przez niego treści, w sytuacji gdy wydaje jednocześnie publikacje prasowe i książkowe.

Sformułowania art. 11 i motywu 33 projektu dyrektywy JRC są niefortunne nie tylko ze względu na krąg podmiotów czynnych na rynku wydawniczym, na rzecz których zastrzeżono prawo pokrewne, ale także ze względu na przyjętą definicję publikacji prasowej sprzeczną z motywem 33 (wskazującym na nieobjęcie tą definicją prasy naukowej, która już jak najbardziej mieści się w ogólnej definicji z art. 11 projektu dyrektywy JRC czytanego łącznie z art. 2 pkt 4 tego projektu). W ocenie Stowarzyszenia prasa naukowa powinna zostać objęta zakresem przedmiotowym prawa pokrewnego, podobnie jak wszelkie inne publikacje na rynku wydawniczym.

W strategii jednolitego rynku cyfrowego podkreślano, że celem Komisji w ramach tej strategii jest uzyskanie bardziej sprawiedliwego i zrównoważonego rynku dla twórców, sektorów kreatywnych i prasy. Jednak na tym etapie prac ustawodawczych powinno się w związku z tym przewidzieć również prawa pokrewne dla wydawców książek biorąc pod uwagę istotne przemawiające za tym argumenty natury prawnej, praktycznej i ekonomicznej.

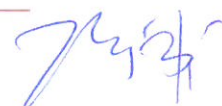

SAiW Copyright Polska przedstawiało już swoją rozbudowaną argumentację na ten temat szczególnie w konsultacjach społecznych Komisji Europejskiej w sprawie zastrzeżenia prawa pokrewnego dla wydawców i wyjątku panoramy i przesłało je także Ministerstwu Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach tych samych konsultacji (pismo z dnia 23 maja br., SAiW CP 145/05/16). Podtrzymujemy swoje argumenty wyrażone w tamtym stanowisku. Podkreślamy też, że całkowicie inne środowisko, w jakim działają dzisiejsi wydawcy, wymaga wprowadzenia odpowiednio zdefiniowanego prawa pokrewnego dla wydawców na poziomie Unii, które nie naruszałoby w niczym praw autorów. Prawo takie zlikwiduje nieznajdujące uzasadnienia, a występujące obecnie zróżnicowanie w poszczególnych dziedzinach twórczości, zróżnicowanie, kiedy to producentom fonogramów czy wideogramów oraz nadawcom przysługują prawa, których zastrzeżenie także dla wydawców książki i prasy znajduje pełne uzasadnienie ekonomiczne, społeczne i technologiczne. Podtrzymujemy w związku z tym stanowisko, że modernizacja systemu praw autorskich powinna obejmować wyraźnie sformułowane prawo wszystkich wydawców do ochrony ich drukowanych i elektronicznych publikacji.

Motyw 1 projektu dyrektywy JRC odwołuje się przy tym do traktatowej zasady konkurencji na rynku wewnętrznym, która może być zagrożona wskutek takiej regulacji.

Projektodawcy w motywie 32 projektu dyrektywy JRC stwierdzają, że „należy uznać organizacyjny i finansowy wkład, jaki wnoszą w produkcję publikacji prasowych wydawcy, i stworzyć dla nich zachęty, aby zapewnić stabilność branży wydawniczej”. Uwzględnienie tylko części tej branży, poprzez ułatwienie jej odzyskiwania inwestycji i egzekwowania praw, jest niezaprzeczalnym argumentem dla objęcia również drugiej części tej branży, tj. wydawców książek, prawami pokrewnymi, które łącznie przyczynią się do większej stabilności tego sektora rynku i ochrony przed zagrożeniami, jakie płyną z wprowadzenia z obligatoryjnych wyjątków o skutku transgranicznym, do czego odnosimy się szczegółowo poniżej.

Z ww. zastrzeżeniami do zakresu przedmiotowego i podmiotowego omawianego prawa pokrewnego, należy usunąć z motywu 33 projektu dyrektywy JRC ostatnie zdanie, które zawiera w sobie kontrowersyjną tezę, jakoby linkowanie nie stanowiło publicznego udostępniania, tezę tym bardziej kontrowersyjną w świetle najnowszego orzecznictwa

Trybunału Sprawiedliwości UE (wyrok z 8 września br. w sprawie GS Media vs. Sanoma Media i in., sygn. C-160/15; zwłaszcza pkt 40, 41 oraz odniesienie się w sentencji do zarobkowego bądź niezarobkowego charakteru czynności linkowania).

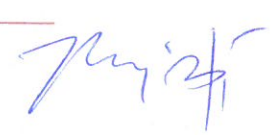
W związku z powyższym trudno nam się zgodzić, że rozwiązania przyjęte w art. 11 projektu dyrektywy JRC w zw. z art. 2 pkt. 4 tego projektu i motywem 33 regulacji, choć korzystne i niewątpliwie niezbędne wydawcom prasy, których objęcie zakresem regulacji rozumiemy i popieramy, będą miały – jak czytamy w uzasadnieniu projektu – „w perspektywie średnioterminowej pozytywny wpływ na produkcję i dostępność treści oraz na pluralizm mediów, co w ostatecznym rozrachunku przyniesie korzyści konsumentom”. Korzyści te zwielokrotnią się dopiero przy jednolitym prawie pokrewnym dla producentów treści wyrażonych słowem działających na wspólnym rynku wydawniczym.

Strona | 9

3. Nowe oraz rozszerzone obligatoryjne i skuteczne transgranicznie wyjątki od praw wyłącznych

Na wstępie Stowarzyszenie pragnie podkreślić, że każdy obowiązkowy wyjątek od praw wyłącznych w sposób bezwzględny pozbawia posiadaczy tych praw należnego im wynagrodzenia, jak również, że obowiązkiem prawodawcy unijnego w sferze praw autorskich jest zachowanie należytej równowagi między interesami posiadaczy praw i poszczególnych kategorii użytkowników treści. W niektórych wypadkach, by taką równowagę zachować, konieczne staje się zapewnienie przez system prawny stosownego wynagrodzenia dla uprawnionych. Dzieje się tak zwłaszcza w wypadku, kiedy wyjątki mają po raz pierwszy skutek transgraniczny, czyli przekraczają zasadę terytorialności prawa autorskiego, stanowiąc dotychczas o wyłączności dysponowania prawami na poszczególnych terytoriach, a także mają być w takim kształcie obligatoryjnie wdrażane przez państwa członkowskie.

Na marginesie należy zauważyć, że uczynienie obligatoryjnymi niektórych wyjątków wprowadzanych po raz pierwszy może być zbyt daleko idącym środkiem, wzięwszy pod uwagę to, że Komisja w uzasadnieniu projektu dyrektywy JRC zauważa, że nie jest pewne (czyli nie jest przesądzone), czy istniejące odstępstwa od praw wyłącznych są we wszystkich wypadkach

odpowiednie. Bardzo dobrze, że w niektórych sytuacjach, jak licencjonowanie dzieł pozostających poza obrotem handlowym czy wyjątek edukacyjny, pozostawiono margines swobody państwom członkowskim. Jednakże wprowadzenie części proponowanych wyjątków pozbawi uprawnionych należnych im przychodów, czego nie dostrzeżono ani w motywie 13 projektu dyrektywy JRC („Rekompensaty dla podmiotów praw w odniesieniu do korzystania w ramach wyjątku dotyczącego eksploracji tekstów i danych wprowadzonego na podstawie niniejszej dyrektywy nie są konieczne, ponieważ ze względu na charakter i zakres wyjątku szkody powinny być minimalne”), ani w zapisach odnoszących się do wyjątku zastrzeżonego w celu zilustrowania nauczania. Trudno więc się zgodzić, że proponowana regulacja w obecnym kształcie zapewnia realizację celu wyrażonego w motywie 6 projektu dyrektywy JRC, to jest prowadzi do osiągnięcia właściwej równowagi między prawami i interesami autorów i innych podmiotów praw a prawami i interesami użytkowników, przy zastrzeżeniu, że wyjątki mają mieć zastosowanie jedynie w niektórych szczególnych przypadkach, które nie kolidują z normalną eksploatacją utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną ani nie powodują nadmiernego uszczerbku uzasadnionych interesów podmiotów praw.

Przyjęcie omawianych niżej rozwiązań jest w naszej ocenie nie do pogodzenia z realizacją ideałów zarysowanych przez przewodniczącego Komisji Junckera w orędziu o stanie Unii, mianowicie: *-Pragnę, by dziennikarze, wydawcy i autorzy otrzymywali sprawiedliwe wynagrodzenie za swoją pracę, niezależnie od tego, czy jest ona wykonywana w studio, czy we własnym mieszkaniu, czy rozpowszechniania jest za pomocą internetu, czy też poza nim, czy publikowana jest przy użyciu kopiarki czy też linku w sieci¹.*

a. Wyjątek dotyczący eksploracji tekstów i danych

W ocenie Stowarzyszenia wybrano nieprawidłowy wariant regulacyjny. Stowarzyszenie Copyright Polska od początku konsultowania tego tematu opowiadało się za wariantem przewidującym mechanizmy samoregulacji branży w tym zakresie, zwłaszcza że w krajach

¹ Komunikat prasowy Komisji Europejskiej IP/16/3010 z 16.09.2016.

Unii istnieją mechanizmy licencyjne umożliwiające eksplorację tekstów i danych, zarówno na poziomie indywidulanych posiadaczy praw, jak i na poziomie zbiorowego zarządu.

Jeżeli jednak Unia decyduje się wprowadzenie wyjątku, to bezwzględnie powinien on mieć zakres zawężony wyłącznie do niekomercyjnych badań naukowych (wariant legislacyjny nr 2). Strona | 11

Proponowany obecnie wyjątek nie ma charakteru marginalnego, jak piszą projektodawcy, ze względu na umożliwienie posługiwania się nim przez przedsiębiorców lub przez partnerstwa publiczno-prywatne, o ile tylko realizują one misję publiczną (co jest nieostрым określeniem). Ponadto, jak piszą sami projektodawcy, eksploracja tekstów i danych ma stosunkowo niewielkie zastosowanie, więc nie wydaje się, by wyjątek musiał być obligatoryjny i mieć tak szeroki zakres.

W związku z tym Stowarzyszenie opowiada się ponownie za opcją licencyjną albo w ostateczności za opcją, zgodnie z którą wyjątek powinien odnosić się tylko do niekomercyjnego zastosowania naukowego, a na zastosowanie komercyjne może być udzielona użytkownikowi odpowiednia licencja.

W obecnym brzmieniu zapisów projektu dyrektywy JRC odnoszących się do omawianego wyjątku nie są wystarczające zabezpieczenia przyjęte w motywie 11 projektu dyrektywy JRC, zgodnie z którymi, „instytucje, na które decydujący wpływ mają podmioty komercyjne, i wpływ ten umożliwia im sprawowanie kontroli z powodów strukturalnych, takich jak charakter ich akcjonariuszy lub współników, co może skutkować preferencyjnym dostępem do wyników badań, nie mogą zostać uznane za instytucje badawcze do celów niniejszej dyrektywy”. Nie są one skuteczne także w świetle definicji instytucji badawczych zawartej w art. 2 ust. 1 pkt a projektu dyrektywy JRC (dozwalającego na ponowne inwestowanie całości zysków w swoje badania naukowe) i art. 2 ust. 1 pkt b projektu dyrektywy JRC (zawierającego nieostre pojęcie realizowania uznanej przez dane państwo misji interesu publicznego), jak i w świetle sformułowania, że prowadzenie badań naukowych i świadczenie usług edukacyjnych ma być dokonywane w taki sposób, że z dostępu do wyników otrzymanych z badań naukowych nie może korzystać na preferencyjnych warunkach przedsiębiorstwo mające decydujący wpływ na taką organizację. Powyższe zapisy nie wykluczają w naszej ocenie komercyjnego wykorzystania wyników badań prowadzonych przy użyciu metody

eksploracji tekstów i danych. Analogiczne uwagi odnosimy w związku z tym do powyższej definicji instytucji badawczej w zakresie, w jakim stosuje się ją do wyjątku umożliwiającego korzystanie z utworów w działalności dydaktycznej.

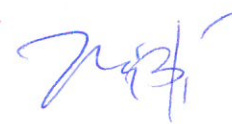
b. Wyjątek pozwalający na korzystanie z utworów w działalności dydaktycznej

Przede wszystkim Stowarzyszenie podkreśla, że w art. 4 ust. 4 słowa „mogą przewidzieć należyta rekompensatę” należałoby bezwzględnie zastąpić przez „przewidując należyta rekompensatę”, za czym przemawiają straty, jakie zostaną poniesione przez podmioty praw z powodu wprowadzenia szerokiego, obejmującego dostęp na odległość w formie cyfrowej, transgranicznego i obligatoryjnego wyjątku dotyczącego korzystania z treści w edukacji.

W związku z fikcją prawną przewidzianą w art. 4 ust. 3 projektu dyrektywy JRC („Uznaje się, że korzystanie z utworów i innych przedmiotów objętych ochroną wyłącznie w celu zilustrowania nauczania za pośrednictwem bezpiecznych sieci elektronicznych, podejmowane zgodnie z przepisami prawa krajowego przyjętymi zgodnie z niniejszym artykułem, ma miejsce wyłącznie w państwie członkowskim, w którym dana placówka edukacyjna ma swoją siedzibę”) i sygnalizowaną przez samą Komisję w Komunikacie (por. pkt. I niniejszego stanowiska) nierównością poziomu ochrony w poszczególnych państwach członkowskich Unii, powstanie niepewność prawna po stronie posiadaczy praw w zakresie praktycznej możliwości i skuteczności dochodzenia przez nich swoich praw w poszczególnych krajach Unii.

Jednocześnie Stowarzyszenie z aprobatą odnosi się do tego, że w projekcie dyrektywy JRC (art. 4 ust. 2) pozostawiono państwom członkowskim możliwość zdecydowania o wprowadzeniu wyjątku w zależności od istniejących i dostępnych mechanizmów licencyjnych w edukacji. Ponadto uważamy, że mechanizm licencyjny powinien zostać zastosowany zwłaszcza, o czym wspomniano w motywie 17 projektu dyrektywy JRC, w stosunku do materiałów przeznaczonych przede wszystkim na rynek edukacyjny.

Stowarzyszenie chce wyrazić wątpliwość na tle sformułowania ostatniego zdania motywu 15 projektu dyrektywy JRC, zgodnie z którym „struktura organizacyjna i środki finansowania danej placówki edukacyjnej nie są decydującymi czynnikami przy określaniu niehandlowego

charakteru działalności”, a jednocześnie zgodnie z art. 2 ust. 1 tego projektu „świadczenie usług edukacyjnych ma być dokonywane w taki sposób, że z dostępu do wyników otrzymanych z badań naukowych nie może korzystać na preferencyjnych warunkach przedsiębiorstwo mające decydujący wpływ na instytucję edukacyjną” (co nie wyklucza, że może ono z nich korzystać).

Strona | 13

Brakuje również w projekcie dyrektywy JRC doprecyzowania zakresu ilościowego korzystania z utworów na podstawie wyjątku (w motywie 16 mowa o częściach lub fragmentach, co jest w naszej ocenie niewystarczające).

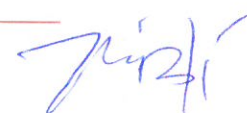
Na koniec chcemy podkreślić, że postanowienia art. 3 ust. 3 i 4 projektu dyrektywy JRC, dotyczące możliwości stosowania środków technicznych przez uprawnionych, powinny analogicznie znajdować zastosowanie do korzystania z utworów w cyfrowej i transgranicznej działalności dydaktycznej (art. 4 projektu) wówczas, gdy odbywa się ono na zasadzie wyjątku.

c. Wyjątek służący zachowaniu dziedzictwa kulturowego

Stowarzyszenie zgłasza istotną uwagę do brzmienia motywu 21 projektu dyrektywy JRC, zgodnie z którym „do celów niniejszej dyrektywy należy uznać, że utwory i inne przedmioty objęte ochroną znajdują się na stałe w zbiorach instytucji dziedzictwa kulturowego, jeżeli kopie są własnością instytucji dziedzictwa kulturowego lub znajdują się trwale w jej posiadaniu, np. w wyniku przeniesienia własności lub umów licencyjnych”. Naszych wątpliwości nie usuwa również tekst projektu w wersji angielskiej, nie można bowiem uznawać, że dany obiekt znajduje się w zbiorach, a więc trwale w posiadaniu jakiejś instytucji, jeżeli z istoty udzielonej tej instytucji licencji wynika czasowość takiego posiadania. Utwory licencjonowane nie powinny pod żadnym względem być poddawane pod zakres zastosowania omawianego wyjątku.

4. Korzystanie z utworów niedostępnych w obrocie handlowym

Stowarzyszenie – z kilkoma poniższymi zastrzeżeniami – z aprobatą odnosi się do przyjętych w projekcie dyrektywy JRC (motywy 22–28 oraz art. 7–9) rozwiązań dotyczących korzystania

z utworów niedostępnych w obrocie handlowym, które bazują na mechanizmach licencyjnych, z uwzględnieniem funkcjonujących systemów zbiorowego zarządzania, a także z dbałością o zapewnienie należytego poziomu informacji dla użytkowników i uprawnionych oraz możliwości odstąpienia przez uprawnionych od stosowania wskazanych mechanizmów do swoich utworów.

Popieramy także przyjętą w projekcie dyrektywy JRC metodę konsultacji sektorowej w odniesieniu do rozwiązań dotyczących zasad licencjonowania poszczególnych rodzajów treści.

Stowarzyszenie zgłasza istotną uwagę do proponowanego brzmienia art. 7 ust. 2 projektu dyrektywy JRC, zgodnie z którym przepisy państw członkowskich implementujące dyrektywę nie powinny wykluczać „możliwości uznania całości zbiorów za niedostępne w obrocie handlowym, jeżeli można rozsądnie przyjąć, że wszystkie utwory lub inne przedmioty objęte ochroną znajdujące się w zbiorach są niedostępne w obrocie handlowym”. Jest to naszym zdaniem regulacja rozszerzająca przez domniemanie zakres zastosowania wyjątku, podczas gdy założeniem powinno pozostać, że status niedostępności handlowej określa się wskutek zastosowania wobec całości zbiorów danej instytucji (każdego poszczególnego elementu tych zbiorów) jednolitego kryterium zawartego w przepisach implementujących projektowaną dyrektywę do prawa krajowego, co dopiero może powodować uznanie zbiorów w całości lub w znacznej części za niedostępne w obrocie handlowym.

5. Stosunki umowne między autorami a podmiotami, którym udzielają oni praw

Stowarzyszenie co do zasady uważa, że twórcy powinni mieć zapewniony odpowiedni dostęp do informacji o eksploatacji swoich utworów, co polska ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych już obecnie gwarantuje, jednak w ramach przyszłej implementacji dyrektywy JRC można by nadać tym regulacjom charakter sektorowy.

W odniesieniu do rynku książki trzeba mieć przy tym na uwadze, że ze względu na możliwe zbyt duże obciążenie dla przedsiębiorstw wydawniczych, nierzadko z sektora małych i średnich przedsiębiorstw, art. 14 ust. 3 projektu dyrektywy JRC powinien mieć dla państw

członkowskich charakter obligatoryjny i stanowić, że obowiązki informacyjne podmiotów, którym twórcy udzielają praw, nie mają zastosowania, jeżeli wkład autora lub wykonawcy nie jest znaczący w stosunku do całego utworu lub wykonania.

Ponadto z aprobatą przyjmujemy brzmienie art. 18 ust. 3 projektu dyrektywy JRC w zw. Strona | 15 z art. 19, zgodnie z którym obowiązki nałożone przez omawiane przepisy na podmioty, którym twórcy udzielają swoich praw, nie mają zastosowania do umów zawartych przed datą obowiązkowej transpozycji dyrektywy do porządków krajowych państw członkowskich.

Prawidłowo uznano w art. 14 ust. 4 projektu dyrektywy JRC, że zastrzeżone w dyrektywie 2014/26/UE obowiązki informacyjne i w zakresie transparentności nałożone na organizacje zbiorowego zarządzania konsumują w zakresie zbiorowego zarządu obowiązki, o których mowa w art. 14 projektu dyrektywy JRC.

6. Korzystanie z treści chronionych prawami autorskimi przez dostawców usług społeczeństwa informacyjnego, których usługi polegają na przechowywaniu i zapewnianiu publicznego dostępu do dużej liczby utworów i innych przedmiotów objętych ochroną zamieszczanych przez użytkowników

W ocenie SAIW Copyright Polska, co poruszono także w uwagach do Komunikatu (pkt I niniejszego pisma), zastosowane przez projektodawcę w komentowanej sprawie środki są niewystarczające dla zapewnienia realizacji celów przyświecających Komisji. Zgodnie z uzasadnieniem projektu dyrektywy JRC środki proponowane w tytule IV tego projektu zmierzają do zapewnienia prawidłowego funkcjonowania rynku w zakresie praw autorskich. Naszym zdaniem nie jest to możliwe bez zwiększenia odpowiedzialności dostawców usług za zapewnienie należytego wynagrodzenia posiadaczom praw. Nawet w zakresie proponowanego, zdaniem Stowarzyszenia niewystarczającego, rozwiązania, przyjęto zbyt ogólną definicję dostawców zobowiązanych do zastosowania wskazanych środków („podmioty przechowujące i zapewniające dostęp do dużej liczby utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną zamieszczanych przez swoich użytkowników” – art. 13 ust. 1 projektu dyrektywy JRC). Podtrzymujemy w tym miejscu swoje uwagi wyrażone w pkt. I niniejszego pisma, jednocześnie

zwracając uwagę, że w nieproporcjonalny sposób w projekcie dyrektywy JRC regulowane są obowiązki podmiotów, którym autorzy i wykonawcy udzielili licencji i na które przenieśli swoje prawa (mogących być podmiotami z sektora MŚP) w stosunku do obowiązków podmiotów generujących ogromne zyski z wykorzystaniem promowanego przez siebie modelu biznesowego zakładającego korzystanie z dużej liczby utworów i innych przedmiotów objętych ochroną zamieszczanych przez użytkowników.

Strona | 16

Stowarzyszenie popiera przy tym brzmienie motywu 38 projektu dyrektywy JRC, dotyczącego zasad interpretacji art. 14 dyrektywy o handlu elektronicznym. Komisja ogranicza dzięki niemu uprawnienie dostawców usług na powoływanie się na wyłączenie odpowiedzialności do sytuacji, w której działają oni jedynie w sposób pasywny, ale już nie, jeżeli wykazują aktywność poprzez promowanie lub zachęcanie użytkowników do korzystania z cudzych plików lub linków.

III. Uwagi do wniosków ustawodawczych służących wdrożeniu do prawa unijnego traktatu z Marrakeszu COM(2016) 596; COM(2016) 595

Stowarzyszenie z oczywistych względów służących integracji osób niepełnosprawnych opowiada się za prawidłową implementacją Traktatu z Marrakeszu do unijnego porządku prawnego, a co za tym idzie do porządków prawnych państw członkowskich. *Wniosek dotyczący dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie niektórych dozwolonych sposobów korzystania z utworów i innych przedmiotów chronionych prawem autorskim i prawami pokrewnymi na korzyść osób niewidomych, niedowidzących lub cierpiących na inne zaburzenia odczytu druku, i zmieniająca dyrektywę 2001/29/WE w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym – COM(2016) 596 final oraz Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie transgranicznej wymiany między Unią a państwami trzecimi kopii utworów w formie umożliwiającej dostęp do określonych utworów i innych przedmiotów chronionych prawem autorskim i prawami pokrewnymi na korzyść osób niewidomych, niedowidzących lub cierpiących na inne zaburzenia odczytu druku – COM(2016) 595 final – wymagają ze strony*

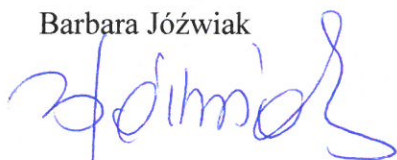
uprawnionych uwag tylko jeżeli chodzi o środki przewidziane w tych regulacjach dla zapewnienia odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa wymiany kopii utworów spełniających specjalne wymogi oraz prawidłowej weryfikacji beneficjentów wyjątku. Efekt transgraniczny przewidzianych wyjątków musi te istotne czynniki uwzględniać.

Strona | 17

Stowarzyszenie uczestniczyło w pracach grupy roboczej w ramach Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, która zajmowała się wypracowaniem mechanizmów wdrożenia Traktatu z Marrakeszu w Polsce. Dlatego Stowarzyszenie pragnie zauważyć, że powinna być na etapie prac na szczeblu unijnym przewidziana możliwość wzięcia przez państwa członkowskie pod uwagę rozwiązań zgodnych z Traktatem z Marrakeszu, wypracowanych z udziałem wszystkich interesariuszy: beneficjentów Traktatu, władz publicznych i posiadaczy praw, przyjętych po podpisaniu przez te poszczególne państwa Traktatu z Marrakeszu, a przed przyjęciem omawianych wniosków ustawodawczych w ramach Unii. W tym celu rząd polski powinien w razie potrzeby na etapie prac w Unii zgłosić odpowiednie poprawki czy wnioski do omawianych dokumentów.

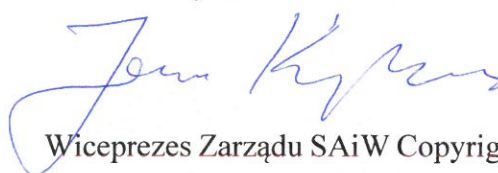
Podkreślamy przy tym, jak istotne jest, by wyjątki przewidziane przez omawiane w tym punkcie dyrektywę i rozporządzenie nie stały się przedmiotem nadużyć, a także nie zostały poddane rozszerzającej interpretacji w stosunku do brzmienia Traktatu z Marrakeszu, a to ze względu na to, że mają one charakter dostosowany do konkretnej grupy użytkowników o szczególnych potrzebach, w związku z czym nie są objęte przez systemy rekompensat dla uprawnionych, a państwa członkowskie nie mogą nawet uzależnić ich stosowania od uprzedniej weryfikacji dostępności na rynku kopii w formatach umożliwiających dostęp osobom niepełnosprawnym. Powoduje to, że nadużycia tych wyjątków mogą być potencjalnie znamienne w skutkach dla przedsiębiorców działających na rynku wydawniczym.

Barbara Jóźwiak

Prezes Zarządu SAiW Copyright Polska

Janusz Kobyliński

Wiceprezes Zarządu SAiW Copyright Polska